

LUTHEROVA DEKÁDA 2014

Všeobecné kňazstvo

5. Všeobecné kňazstvo u Dr. Martina Luthera

Luthera nemožno označiť za autora, ktorý by svoje teologické názory vyjadroval systematicky a usporiadane, pretože vo svojich spisoch, kázňach a listoch vždy reagoval na aktuálnu vzniknutú situáciu. V jeho „teologickom myslení“ všetko so všetkým súvisí. Teda aj keď sa budeme pridržať iba uvedenej témy, chtiac-nechtiac sa vždy stretne aj s inými reformačnými prvkami, ktoré s ňou súvisia.

Luthерово chápanie všeobecného kňazstva nám slúži ako základ, z ktorého môžeme vychádzať aj pri našom chápaní všeobecného kňazstva. Učenie o všeobecnom kňazstve Luther v zásade formuloval v období medzi rokmi 1520 a 1523. Do tohto obdobia najostrejších polemík s rímskou kúriou a pápežstvom spadá aj Lutherov názor, že všetci kresťania majú rovnakú moc a prístup aj v otázke slova a sviatostí.

Takmer vo všetkých spisoch, ktoré sú napísané v roku 1520, sa odráža Lutherovo negatívne stanovisko k spájaniu otázky spásy s cirkevnými nariadeniami a predpismi. Práve na pozadí tohto konfliktu sú pochopiteľné veľmi ostré výroky, ktoré sa týkajú slobody kresťana. Vo svojich dielach z roku 1520 *Babylonské zajatie cirkvi* a *Sloboda kresťana* Luther vysvetlil význam všeobecného kňazstva. Keďže všetci kresťania sú kňazmi, duchovenstvo nemá právo vládnuť nad laikmi.

Všetci veriaci v Krista sme v rovnakom duchovnom stave. Luther napísal: „Keď je zabitý kňaz, tak je krajina v interdikte; prečo nie aj vtedy, keď je zabitý sedliak? Odkiaľ je taký veľký rozdiel medzi rovnakými kresťanmi?... Kňaz je každý, do úst ktorého sa kladie Božie slovo.“

Kňaz je podľa Luthera viac ako kráľ. Teda kráľovstvo a kňazstvo Luther nepovažuje za synonymné pojmy. Kňazstvo je pre Luthera duchovná sila, ktorá nie je nič iné, ako keď kresťania majú plnú moc slova a sviatostí. Kristus dáva moc kľúčov všetkým pokrsteným. Podľa Luthera moc kľúčov znamená kázať evanjelium. O deťoch Božích Luther píše, že ony samy nemajú právo posudzovať kážeň, ale Božia majestátnosť rozsúdi. „Das sye nich alleyn macht und recht habe, alles was gepredigt wirt tzu urteylen, sondern sinds schuldig tzu urteylen ge gottlicher maiestet ungnaden.“ (WA 30II, 463, 31)

Luther opisuje funkcie kňaza slovami, že Kristus je Veľkňaz a Najvyšší kňaz, ktorý je od Boha pomazaný. On obetoval aj vlastné telo za nás. To je veľkňazský úrad. Za nás sa modlil na kríži. Zvestoval evanjelium a všetkých ľudí učil poznať Boha a seba. A tento trojaký úrad dal aj nám. A tak každý, kto sa nechá určiť Kristovým kňazstvom, je kňaz a môže vo viere predstupovať pred Boha. Obnovený vzťah k Bohu dáva človeku nový rozmer. Kto verí v Boha, je duchovný človek. Prejavom kvality duchovného človeka je jeho záujem byť kňazom. Tento nový vzťah veriaci človek dosiahol ospravedlnením z viery. Z pohľadu učenia o ospravedlnení hriešneho človeka z milosti Božej môžeme povedať, že byť kresťanom je následkom a cieľom ospravedlnenia. Predstúpiť pred Boha ako kňaz je človek hodný vtedy, ak si osvojí všetko Kristovo dobro.

Martin Luther ostro vystupoval proti zástancom sacerdotizmu, ktorí tvrdili, že duchovný stav tvoria len pápež, biskupi, kňazi a mnísi. Ako zbraň proti nim mu slúžil predovšetkým 1. list Petra, ktorý hovorí, že každý kresťan je kňazom a kráľom v Kristovi (1Pt 2, 9). Ako taký sa každý kresťan môže zjaviť pred Bohom, pretože je spoludedičom a spolukráľom s Kristom, a práve tak aj spolukňazom s Kristom. Takže každý kresťan je pánom všetkých vecí bez výnimky. Podľa toho všetci kresťania sú kňazi, inými slovami, všetci majú autoritu skúmať a posudzovať záležitosti viery. Tým Luther vyvrátil tvrdenie, ktorým stredoveká cirkev zdôvodňovala rozdiel medzi kňazstvom a laikmi.

Kritika tradičného chápania kňazstva vyplýva u Luthera z kristologickej centrálnej výpovede, a to zo sprostredkovania spásy Ježišom Kristom. Pojem všeobecné kňazstvo nemôžeme chápať individualisticky. Kňazstvo nie je totožné s náboženským individualizmom a správne ho môžeme pochopiť a oceniť len v kontexte so spoločenstvom Božích ľudí, s *communio sanctorum*.

Individuálny kresťan nie je všeobecným kňazom v izolácii, ale len ako člen zhromaždenia Božích ľudí. Kto by chcel vidieť všeobecné kňazstvo veriacich ako niečo, čo sa dá oddeliť od širšej kresťanskej pospolitosti, dopustil by sa omylu nepochopenia toho, čo hlásal Luther.

Luther v spise *Kresťanskej šľachte nemeckého národa* (1520) cituje zo Zjavenia Jána 5, 9 – 10: „... a spievali novú pieseň: Hoden si vziať knihu a otvoriť jej pečate, lebo si bol zabitý a svojou krvou vykúpil si Bohu svojich z každého kmeňa i jazyka, ľudu i národa a učinil si ich nášmu Bohu kráľovstvom a kňazmi a budú kraľovať na zemi.“ Pretože všetci kresťania sú kňazi a všetci sa podieľajú na duchovnom stave, majú tiež všetci autoritu skúmať a posudzovať záležitosti viery, t. j. povinnosťou každého kresťana je hlásať vieru, rozumieť jej a brániť ju proti omylom.

Martin Luther vystúpil aj proti úlohe kňaza ako sprostredkovateľa. Reformátor v diele *Zneužitie omše* tvrdí, že je len jeden kňaz, ktorý sa môže obetovať za ľudí, a týmto kňazom je sám Kristus. Kristus ako kňaz urobil všetkých kresťanov svojimi spolukňazmi. Z toho vyplýva, že kresťan nepotrebuje prostredníka medzi sebou a Bohom. Ako dôkazy z Biblie Luther cituje 1. Pt 2, 1 – 5 a 2, 9, ako aj Zjav 5, 10 a 20, 6: „Blahoslavený a svätý, kto má podiel na prvom vzkriesení! Nad tými druhá smrť nemá moci, ale budú kňazmi Boha a Krista a budú kraľovať s ním tisíc rokov.“ Písmo sväté podľa neho pozná len jedno kňazstvo, ale toto kňazstvo nie je z Ríma. Všetci kresťania sú kňazi a nepotrebujú sprostredkované služby rímskeho kňaza. Navyše, nielen kňazské a obetné úrady sú spoločné pre všetkých kresťanov, ale aj úrad kazateľský.

Luther tvrdí, že Pavel prehovoril v 2K 3, 6: „On nás uspôsobil, aby sme boli služobníkmi novej zmluvy, nie litery, ale Ducha. Lebo litera zabíja, ale Duch oživuje.“ Všetci kresťania majú povinnosť oslavovať Toho, ktorý ich povolal z tmy do svetla.

Pojem kňazstvo označuje Luther ako súhrn nového bytia pred Bohom. Jeho zásluhou je, že tento pôvodne duchovný pojem bezprostredne nadviazal na dielo ospravedlnenia. Kňazstvo má teda svoje korene vo vnútornej udalosti. Luther zdôrazňuje súvislosť medzi kňazstvom a ospravedlnením v spoločnom vzťahu k viere. Je len samozrejmé, že konkretizácia kňazstva sa uskutočňuje v určitých kňazských funkciách. Kňaz je taká osoba a úrad, ktorá hovorí s Bohom, je najbližšie Bohu a zaoberá sa Božími vecami. Pojem kňazstvo preto Luther používa na opísanie nového vzťahu ľudí k Bohu. Kňazstvo je teda duchovná hodnota človeka, ktorú získavame na základe spoločenstva s Kristom.

doc. PhDr. Miloš Klátik, PhD.
Všeobecné kňazstvo pokrstených veriacich